

Bartłomiej Kupiec

ORCID: 0000-0002-4859-3736

Uniwersytet Jagielloński

<https://doi.org/10.19195/1733-5779.35.6>

Status prawny prosumenta energii odnawialnej na gruncie prawa polskiego w świetle dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 roku w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych

JEL classification: K23

Słowa kluczowe: prosument energii odnawialnej, energia elektryczna, Unia Europejska, dyrektywa 2018/2001

Keywords: renewables self-consumer, electrical energy, European Union, directive 2018/2001

Abstrakt: Szybkie upowszechnienie technologii OZE, spowodowane presją regulacyjną oraz drastycznym spadkiem kosztów ich budowy i eksploatacji, umożliwia obywatelom aktywne uczestnictwo w rynku energii. Przepisy Unii Europejskiej wymagają, aby obywatele byli uprawnieni do aktywnego uczestnictwa w rynku energii poprzez reagowanie na sygnały rynkowe, a w zamian korzystali z niższych cen energii elektrycznej lub innych zachęt.

Celem artykułu jest przedstawienie i ocena koncepcji prosumenta energii odnawialnej uregulowanej w polskiej ustawie o odnawialnych źródłach energii na tle treści Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 roku w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych.

Legal status of a renewables self-consumer under Polish law in light of Directive (EU) 2018/2001 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 on the promotion of the use of energy from renewable sources

Abstract: The rapid spread of RES technologies, due to regulatory pressure and a dramatic decrease in their construction and operation costs, makes it possible for citizens to become active participants in the energy market. European Union's legislation demands that citizens should be

empowered to actively participate in the energy market by responding to market signals and in return benefit from lower electricity prices or other incentives. The aim of the article is to present and evaluate the concept of the renewables self-consumer regulated in the Polish Renewable Energy Sources Act in the light of the content of Directive (EU) 2018/2001 of the European Parliament and of the Council of 11th December 2018 on the promotion of the use of energy from renewable sources.

Wstęp

Polski sektor energetyki od początku swego istnienia był nierozłącznie związany z węglem kamiennym oraz brunatnym. Jednak od pierwszych lat XXI wieku, głównie pod wpływem europejskiej polityki klimatyczno-energetycznej, coraz większą rolę w krajowym miksie energetycznym odgrywają odnawialne źródła energii (dalej: OZE). Szybkie upowszechnianie się technologii OZE, ze względu na presję regulacyjną oraz radykalny spadek kosztów ich budowy i eksploatacji sprawia, że obywatele mogą stać się aktywnymi uczestnikami rynku energii. Tradycyjne, staromodne modele rynkowe opierające się na centralnie zarządzanych, dużych elektrowniach zasilanych paliwami kopalnymi, produkujące energię elektryczną w celu zaspokojenia zapotrzebowania biernych odbiorców, odchodzą do przeszłości ze względów ekonomicznych¹. W przyszłym kształcie systemu energetycznego opartego o większy udział energii odnawialnej w miksie energetycznym, obywatele powinni być uprawnieni do aktywnego udziału w rynku energii poprzez reagowanie na sygnały rynkowe, a w zamian za to korzystać z niższych cen energii elektrycznej lub innych zachęt².

Celem artykułu jest przedstawienie i ocenie koncepcji prosumenta energii odnawialnej uregulowanej w polskiej ustawie o odnawialnych źródłach energii³ (dalej: u.o.z.e.) na tle treści dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 roku w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (dalej: dyrektywa 2018/2011)⁴. Analizie, opartej na metodzie dogmatyczno-prawnej i logiczno-językowej, zostaną poddane akty prawa określające funkcjonowanie prosumenta energii odnawialnej. Rozstrzygnięte zostanie, czy koncepcja prosumenta energii odnawialnej została w sposób wystarczający odzwierciedlona w polskim prawodawstwie oraz wskazane zostaną kierunki dalszego rozwoju tego konstruktów prawnego.

¹ P. Czyżak, M. Hetmański, A. Szpor, *Przyszły mikś energetyczny Polski — determinanty, narzędzia i prognozy*, 2019, https://instrat.pl/wp-content/uploads/2020/05/INSTRAT_PIE-WP_6-2019.pdf, s. 5 (dostęp: 20.01.2021).

² *Ibidem*, s. 3.

³ Ustawa z dnia 20 lutego 2015 roku o odnawialnych źródłach energii (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 261 ze zm.).

⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 roku w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (tekst jedn. Dz.U. UE L Nr 328), s. 82.

Pojęcie prosumenta energii odnawialnej na gruncie dyrektywy 2018/2001

W ostatnich latach rozwój zdecentralizowanych technologii OZE sprawił, że bezpośredni udział obywatela w produkcji energii i zarządzaniu nią stał się powszechny. W wielu państwach członkowskich Unii Europejskiej (dalej: UE) pojawiły się różnego rodzaju obywatelskie projekty i inicjatywy dotyczące sektora energetycznego⁵. W polityce energetycznej UE rozwój energetyki obywatelskiej zawsze odgrywał bardzo ważną rolę, zwłaszcza od czasów kryzysu naftowego w 1973 roku⁶. W literaturze wskazywano na pozytywny wpływ obywateli nabywających energię na zliberalizowanym rynku energii, gdyż stanowili oni siłę napędową konkurencji⁷. Termin „energetyka obywatelska” nie został jak dotąd zdefiniowany na gruncie ani prawa unijnego, ani krajowego. Przyjmuje się, że pojęcie to oznacza system, w którym całe społeczeństwo aktywnie uczestniczy w wytwarzaniu, redystrybucji i zarządzaniu energią⁸. Fundamentem energetyki obywatelskiej jest bezpośrednie zaangażowanie obywateli w lokalną produkcję energii elektrycznej lub ciepła z instalacji OZE⁹. Tym samym obywatele aktywnie partycypujący na rynku energii stają się liderami przemian energetycznych, współtworzącymi nowe trendy¹⁰. Obywatele, którzy chcą aktywnie działać na danym rynku, określani są jako prosumenci¹¹. Termin „prosumer” (ang. *prosumer*) został po raz pierwszy użyty pod koniec lat osiemdziesiątych XX wieku przez Alvina Tofflera w książce *Trzecia fala*¹². Powstał on w wyniku połączenia słowa konsument (ang. *consumer*) ze słowem producent (ang. *producer*) albo profesjonalista (ang. *professional*)¹³. Prosumer jest więc osobą zaangażowaną

⁵ CEER, *Regulatory Aspects of Self-Consumption and Energy Communities*, <https://www.ceer.eu/documents/1044400/-/-/8ce38e61-a802-bd6f-db27-4fb61aa6eb6a> (dostęp: 20.01.2021).

⁶ European Commission, *The State of the Energy Union Explained*, Bruksela 2019, s. 5, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_19_1875 (dostęp: 20.01.2021).

⁷ K. Cseres, *The Active Energy Consumer in EU Law*, „European Journal of Risk Regulation” 9, 2018, nr 2, s. 242–244, <https://doi.org/10.1017/err.2018.7> (dostęp: 20.01.2021).

⁸ A. Dyląg, *Energetyka obywatelska antidotum na kryzys energetyczny w Polsce*, „Marketing i Rynek” 2015, nr 1 s. 430–442.

⁹ R. Rybski: *W jaki sposób rozwijać energetykę obywatelską w Polsce?*, [w:] *Energetyka obywatelska: modelowe rozwiązanie prawne promujące obywatelską własność odnawialnych źródeł energii*, red. J. Roberts, F. Bodman, R. Rybski, Warszawa 2015, s. 110.

¹⁰ R. Olivadese et al., *Towards Energy Citizenship for a Just and Inclusive Transition: Lessons Learned on Collaborative Approach of Positive Energy Districts from the EU Horizon2020 Smart Cities and Communities Projects*, „Proceedings” 65, 2021, nr 1, s. 4, <https://doi.org/10.3390/proceedings2020065020>.

¹¹ M. Czarnecka, *Obowiązki informacyjne a zachowania konsumentów na rynku energii elektrycznej. Studium ekonomii prawa*, Warszawa 2018, Legalis, s. 62.

¹² P. Kotler, *The Prosumer Movement: A New Challenge For Marketers*, „Advances in Consumer Research” 13, 1986, s. 510–513.

¹³ N. Wrońska, *Prosumer — czyli jak konsument staje się producentem*, [w:] *Wybrane węzłowe zagadnienia współczesnego prawa energetycznego*, red. A. Walaszek-Pyziół, Kraków 2012, s. 128.

zarówno w produkcję, jak i konsumpcję pewnych dóbr. Przekładając to pojęcie na sektor energetyczny, należy zauważyć, że określeniem tym zostanie nazwany podmiot, który produkuje energię elektryczną na własne potrzeby¹⁴. Dyrektywa 2018/2001 zdaje się nawiązywać do powyższego terminu ukutego przez A. Tofflera. W motywie 66 dyrektywy 2018/2001 uzasadniono potrzebę unormowania statusu prosumenta energii odnawialnej rosnącym znaczeniem wytwarzania odnawialnej energii elektrycznej na własny użytek. Zgodnie z art. 2 pkt 14 dyrektywy 2018/2011 prosument energii odnawialnej (ang. *renewables self-consumer*) oznacza odbiorcę końcowego działającego w ramach swoich obiektów w określonych granicach lub, jeśli jest to dozwolone przez państwo członkowskie, w ramach innych obiektów, który wytwarza odnawialną energię elektryczną na własne potrzeby oraz który może magazynować lub sprzedawać samodzielnie wytworzoną energię elektryczną, pod warunkiem, że w przypadku prosumenta energii odnawialnej, niebędącego gospodarstwem domowym, działania te nie stanowią jego podstawowej działalności gospodarczej lub zawodowej. W art. 2 pkt 15 dyrektywy 2018/2001 został natomiast wyróżniony podtyp prosumenta energii odnawialnej w postaci działających grupowo prosumentów energii odnawialnej (dalej: prosument zbiorowy), który oznacza grupę co najmniej dwóch działających wspólnie prosumentów energii odnawialnej, zlokalizowanych w tym samym budynku lub budynku wielomieszkaniowym.

Ponadto dyrektywa 2018/2001 normuje prawa przysługujące prosumentowi energii odnawialnej. Artykuł 21 ust. 2 dyrektywy 2018/2011 stanowi, że prosument energii odnawialnej powinien mieć nie tylko możliwość wytwarzania energii odnawialnej, w tym na własne potrzeby oraz magazynowania nadwyżek wyprodukowanej energii elektrycznej, ale też i powinien móc sprzedawać uzyskane nadwyżki. Zgodnie z art. 21 dyrektywy 2018/2001 prosument energii odnawialnej, zarówno działający indywidualnie, jak i grupowo zachowuje uprawnienia związane z ochroną konsumenta. Wynika z tego, że istotą idei prosumenckiej w obszarze energetyki jest zatem wytwarzanie energii elektrycznej przez obywatela z instalacji OZE o małej mocy zainstalowanej i zużywanie jej przeważnie na potrzeby własne, nie wykluczając tym samym możliwości działalności gospodarczej w tym obszarze. Oznacza to, że definicja prosumenta energii odnawialnej w rozumieniu dyrektywy 2018/2011 obejmuje również tych przedsiębiorców, których podstawowy przedmiot działalności nie jest związany z szeroko rozumianą energetyką. Należy zauważyć, że prosument energii odnawialnej w rozumieniu dyrektywy 2018/2001 odzwierciedla ideę aktywnego zaangażowania obywatela w sektor energetyczny, co spełnia założenia idei energetyki obywatelskiej. Prosumenci energii odnawialnej w rozumieniu dyrektywy 2018/2001 to obywatele

¹⁴ G. Borys, *System wsparcia energetyki prosumenckiej w Polsce*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2014, nr 198 (1), s. 35–43, <http://wir.bg.ue.wroc.pl/info.seam?id=WUT1c33a39061344597a056d4bc4673f872> (dostęp: 20.10.2020).

aktywnie partycypujący na rynku energii, którzy produkują i samodzielnie korzystają z energii odnawialnej¹⁵. Obywatel zmienia się z biernego konsumenta w aktywnego uczestnika rynku energii¹⁶. Prosument energii odnawialnej jest odpowiedzialny nie tylko za stymulowanie rozwoju OZE w lokalnej społeczności, ale też przyczynia się do realizacji unijnych celów klimatycznych¹⁷. Dyrektywa 2018/2011 nakreśla jedynie minimalne ramy odnośnie regulacji statusu prosumenta energii odnawialnej (art. 21 ust. dyrektywy 2018/2011). Oznacza to, że państwa członkowskie UE mają dużą swobodę ustanawiania dodatkowych zasad i przepisów mających na celu promowanie i ułatwianie rozwoju ruchu prosumenckiego.

Pojęcie prosumenta energii odnawialnej w prawie polskim

Podstawą prawną, z której wywodzi się obowiązek implementacji prawa unijnego jest art. 288 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: TFUE)¹⁸. Przepis ten nakłada na państwa członkowskie UE szeroko pojęty obowiązek współpracy w osiągnięciu celów UE poprzez zapewnienie pełnej skuteczności prawa unijnemu. Oznacza to, że terminowa i prawidłowa transpozycja dyrektyw UE do porządku prawnego jej państwa członkowskiego jest podstawowym aspektem wynikającym z traktatowej zasady lojalności¹⁹. Należy mieć jednocześnie na uwadze, że dyrektywy nie nakładają obowiązku wprowadzenia ich literalnej treści do porządku prawnego państwa członkowskiego UE, a zobowiązują do terminowego i prawidłowego osiągnięcia wskazanego celu²⁰. Państwa członkowskie UE mają więc swobodę wyboru środków jego realizacji²¹. W związku z tym każde państwo członkowskie UE powinno wprowadzić własne przepisy wewnętrzne, które byłyby należytym wykonaniem celów danej dyrektywy²². Ostateczny termin na transpozycję przepisów dyrektywy 2018/2001 został wyznaczony na 30 czerwca 2021 roku (art. 36 dyrektywy 2018/2001). W tym terminie Polska musi przesłać Komisji tekst krajowych środków wykonawczych, które włączają przepisy dyrektywy do prawa krajowego.

Należy podkreślić, że w polskim porządku prawnym istniała, przed wejściem w życie dyrektywy 2018/2011, definicja legalna „prosumenta.” W rozumieniu

¹⁵ R. Ford, J. Stephenson, J. Whitaker, *Prosumer collectives: a review*, Bruksela 2018, s. 10, <https://www.mbie.govt.nz/assets/27e4fc3a4f/prosumer-collectives-a-review.pdf> (dostęp: 20.01.2021).

¹⁶ K. Cseres, *The Active Energy Consumer in EU Law*, „European Journal of Risk Regulation” 9, 2018, nr 2, s. 227–244.

¹⁷ *Ibidem*, s. 11.

¹⁸ Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tekst jedn. Dz.U.E. C 326 z 26.10.2012), s. 47.

¹⁹ M. Klamert, *The Principle of loyalty in EU Law*, Oxford 2014, s. 14.

²⁰ B. Kurcz, *Dyrektywy Wspólnoty Europejskiej i ich implementacja do prawa krajowego*, Kraków 2004, s. 50.

²¹ *Ibidem*, s. 15.

²² J. Zimmerman, *Prawo administracyjne*, Warszawa 2018, s. 134.

dawnego brzmienia u.o.z.e. pojęcie „prosumenta” rozumiano jako: „odbiorcę końcowego dokonującego zakupu energii elektrycznej na podstawie umowy kompleksowej, wytwarzającego energię elektryczną wyłącznie z odnawialnych źródeł energii w mikroinstalacji w celu jej zużycia na potrzeby własne, niezwiązane z wykonywaną działalnością gospodarczą regulowaną ustawą z dnia 6 marca 2018 roku — Prawo przedsiębiorców”. Definicja ta jednak spotkała się z liczną krytyką ze strony branży energetycznej, ponieważ uniemożliwiała zostanie prosumentem osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą. Wskazywano, że zawężenie definicji prosumenta jest niezrozumiałe, gdyż wykluczała ona przedsiębiorców zainteresowanych zbudowaniem mikroinstalacji przy swoich budynkach²³. Polski ustawodawca, aby wypełnić kierunki wskazane przez dyrektywę 2018/2011, wprowadził pojęcie prosumenta energii odnawialnej ustawą z dnia 19 lipca 2019 roku o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw, zmieniając tym samym dotychczas unormowaną w u.o.z.e. definicję prosumenta. Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 2 pkt 27a u.o.z.e. prosument energii odnawialnej oznacza odbiorcę końcowego wytwarzającego energię elektryczną wyłącznie z odnawialnych źródeł energii na własne potrzeby w mikroinstalacji OZE, pod warunkiem, że w przypadku odbiorcy końcowego niebędącego odbiorcą energii elektrycznej w gospodarstwie domowym, nie stanowi to przedmiotu przeważającej działalności gospodarczej określonej zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 40 ust. 2 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 roku o statystyce publicznej²⁴. Powyższa definicja została oparta na pojęciu odbiorcy końcowego, określonym w art. 3 pkt 13a ustawy Prawo energetyczne (dalej: u.p.e.)²⁵, więc obejmuje ona dosyć szerokie grono podmiotów — prosumentem energii odnawialnej mogą być zarówno indywidualne osoby fizyczne, które wytwarzają energię elektryczną na cele związane z gospodarstwem domowym, jak i osoby prawne, prowadzące działalność gospodarczą.

Należy zaznaczyć, że wytwarzanie i wprowadzanie do sieci energii elektrycznej przez prosumenta energii odnawialnej niebędącego przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 roku Prawo przedsiębiorców (dalej: u.p.)²⁶, nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu tej ustawy (art. 4 ust. 8 u.o.z.e.), co stawia prosumenta energii odnawialnej z pewnością w uprzywilejowanej pozycji, w związku z wyeliminowaniem tym samym części obowiązków ciążących na

²³ M. Dolatowski, *Definicja i prawa prosumenta*, <http://www.codozasady.pl/definicja-i-prawa-prosumenta/> (dostęp: 20.01.2021).

²⁴ Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 roku o statystyce publicznej (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 649 i 730 ze zm.).

²⁵ Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 roku — Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 833 ze zm.).

²⁶ Ustawa z dnia 6 marca 2018 roku — Prawo przedsiębiorców (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1292 i 1495).

innych wytwórcach energii²⁷. Definicja prosumenta energii odnawialnej zawiera w sobie liczne warunki, które podmiot musi spełnić łącznie, aby móc zostać nazwanym prosumentem energii odnawialnej²⁸, tym samym ustawodawca wprowadził obowiązek zawarcia umowy kompleksowej, na podstawie której prosument energii odnawialnej dokonuje rozliczeń z Operatorem Sieci Dystrybucyjnej (dalej: OSD). Co więcej, prosument musi wytwarzać energię elektryczną wyłącznie z odnawialnych źródeł energii w mikroinstalacji w celu zużycia energii na potrzeby własne. Zgodnie z art. 3 pkt 19 u.o.z.e. za taką instalację uważa się instalację OZE o łącznej mocy zainstalowanej nie większej niż 50 kW, przyłączoną do sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV albo o mocy osiągalnej cieplnej w skojarzeniu nie większej niż 150 kW, w której łączna moc zainstalowana elektryczna jest nie większa niż 50 kW. Obecne brzmienie definicji umożliwia prosumentowi energii odnawialnej wytwarzanie energii w ramach działalności gospodarczej, jeżeli nie będzie ona stanowić przeważającej działalności gospodarczej prowadzonej przez niego. Wskazać należy, że zgodnie z ustawową definicją prosument energii odnawialnej nie musi wytwarzać energii w instalacji OZE będącej jego własnością, lecz może wykorzystywać on między innymi instalację OZE wydzierżawioną lub pozostającą w leasingu. Działalność prosumenta energii odnawialnej w rozumieniu u.o.z.e. jest ograniczona jedynie do wytwarzania energii elektrycznej. Oznacza to, że wytwarzanie ciepła nie zostało zaliczone jako jedna z podstaw działania prosumenta energii odnawialnej, co w konsekwencji uniemożliwia mu oddawanie nadwyżek wyprodukowanego ciepła w mikroinstalacji OZE na zasadach przewidzianych dla prosumenta energii odnawialnej.

Powyższe ograniczenie działalności prosumenta energii odnawialnej w rozumieniu u.o.z.e. należy ocenić jako zgodne z definicją prosumenta energii odnawialnej uregulowanej na gruncie dyrektywy 2018/2001. W treści dyrektywy bowiem również działalność prosumenta w zakresie przedmiotu wytwarzania energii została ograniczona jedynie do energii elektrycznej. Sprzeczne z treścią dyrektywy 2018/2001 jest natomiast uniemożliwienie prosumentowi energii odnawialnej prowadzenie działalności w postaci magazynowania energii w oparciu o magazyny energii²⁹. Krytycznie należy ocenić to, że przepisy u.o.z.e. pozwalają prosumentowi na wytwarzanie energii elektrycznej jedynie za pomocą mikroinstalacji. Ustawodawca ogranicza tym samym udział obywatela w transformacji energetycznej oraz spowalnia przyrost procentowego udziału OZE w sektorze energii elektrycznej. Co więcej, dyrektywa 2018/2011 nie wskazuje mikroinstalacji

²⁷ M. Szyrski, [w:] *Ustawa o odnawialnych źródłach energii. Komentarz*, red. M. Czarnecka, T. Oglódek, Warszawa 2020, Legalis, art. 4c.

²⁸ M. Przybylska, *Prawa prosumenta na rynku energii elektrycznej*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 6, 2017, nr 3, s. 102.

²⁹ W. Kukula, *Od zera do gigawata. Ewolucja polskich regulacji prosumenckich*, Warszawa 2020, s. 2, <https://www.documents.clientearth.org/wp-content/uploads/library/2020-05-08-od-zera-do-gigawata-ewolucja-polskich-regulacji-prosumenckich-ce-pl.pdf> (dostęp: 30.11.2020).

lacji OZE jako jedyne urządzenia, które może być używane przez prosumenta energii odnawialnej. Postulować więc należy zwiększenie dopuszczalnej maksymalnej mocy instalacji w treści definicji mikroinstalacji OZE oraz umożliwienie prosumentom korzystania z małych instalacji (do grupy małych instalacji zaliczane są obecnie instalacje o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej większej niż 50 kW i mniejszej niż 500 kW, przyłączone do sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV, a także o mocy osiągalnej cieplnej w skojarzeniu większej niż 150 kW i nie większej niż 900 kW). Rozwiązanie to sprawiłoby, że prosumenckie instalacje OZE mogłyby w sposób znaczący przyczynić się do osiągnięcia celu, przedstawionego w Krajowym Planie dla Energii i Klimatu na lata 2021–2030, czyli zwiększenia procentowego udziału OZE w finalnym zużyciu energii elektrycznej brutto do 21% do 2030 roku³⁰.

Jednak w u.o.z.e. nie zostały dotychczas zawarte przepisy, które byłyby transpozycją wspomnianego rodzaju prosumenta zbiorowego unormowanego w art. 2 pkt 15 dyrektywy 2018/2001. Wprowadzenie tego rozwiązania w polskim ustawodawstwie jest niezbędne, nie tylko z uwagi na fakt, że zobowiązanie to wynika z treści dyrektywy 2018/2001, ale również dlatego, że większość polskich obywateli zamieszkuje budynki wielorodzinne³¹ i tym samym nie posiada dostępu do niezbędnej powierzchni dla instalacji własnego źródła OZE. Brak uregulowań dotyczących prosumenta zbiorowego dyskryminuje obywateli mieszkających w budynkach wielorodzinnych, którzy powinni mieć prawo do korzystania z przywilejów prosumenckich bez względu na miejsce zamieszkania. Należy zwrócić uwagę na propozycję przedstawioną przez Ernst & Young w raporcie *Koncepcja zmian regulacji wspierających rozwój energetyki prosumenckiej*³², zgodnie z którą prosumentem zbiorowym mogłaby zostać grupa co najmniej dwóch podmiotów wytwarzających energię w instalacji OZE (przyłączonej do tej samej co prosumenci sieci niskiego napięcia), spełniająca jednocześnie przesłanki art. 2 pkt 27a ustawy u.o.z.e.³³ Relacje pomiędzy nimi regulowałaby z kolei umowa, co oznacza, że instytucja prosumenta zbiorowego miałaby charakter cywilnoprawnego porozumienia. Instalacja OZE, będąca mikroinstalacją OZE lub małą instalacją w rozumieniu u.o.z.e., wykorzystywana przez prosumenta zbiorowego, nie musiałaby być własnością oraz być położona na obszarze nieruchomości będącej własnością któregośkolwiek z wchodzących w jego skład prosumentów indywidualnych. Wypro-

³⁰ *Krajowy plan energii i klimatu na lata 2021–2030. Założenia i cele oraz polityki i działania*, Warszawa 2019, <https://www.gov.pl/web/klimat/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu> (dostęp: 20.02.2020).

³¹ *Dane statystyczne dotyczące mieszkalnictwa*, Eurostat, Bruksela 2019, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Housing_statistics/pl#Rodzaj_lokalu_mieszkalnego, (dostęp: 30.11.2020).

³² *Koncepcja zmian regulacji wspierających rozwój energetyki prosumenckiej*, Warszawa 2019, s. 15, <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/upowszechnianie-energetyki-prosumenckiej-priorytetem-mpit> (dostęp: 20.01.2021).

³³ *Ibidem*, s. 16.

dukowana przez prosumenta zbiorowego energia zostałaby następnie podzielona pomiędzy prosumentów w sposób wynikający z umowy i była traktowana jak osobiście wytworzona przez tych prosumentów energii odnawialnej tworzących prosumenta zbiorowego. Definicja prosumenta zbiorowego opracowana w powyższym raporcie jest słuszna, gdyż niewątpliwie odzwierciedla założenia dyrektywy 2018/2011 odnośnie zbiorowego prosumenta. Umożliwia bowiem prosumentom energii odnawialnej współdziałanie w ramach cywilnoprawnego porozumienia oraz eliminuje barierę prawną uniemożliwiającą mieszkańcom budynków wielorodzinnych, zostanie prosumentem energii odnawialnej. Należy zaznaczyć, że działalność prosumenta zbiorowego powinna być dozwolona również poza wnętrzem jednego budynku lub lokalu, to jest — poprzez sieć dystrybucyjną³⁴. Na gruncie u.o.z.e. powinna zostać również zdefiniowana instytucja reprezentanta prosumenta zbiorowego, który reprezentowałby to cywilnoprawne porozumienie na zewnątrz oraz koordynowałby jego wewnętrzną działalność. Reprezentantem prosumenta zbiorowego mogłaby zostać każda osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną (a której ustawa przyznaje zdolność prawną), na podstawie umowy zawiązującej prosumenta zbiorowego. Do jego kompetencji należałoby między innymi utrzymywanie kontaktów z OSD na terenie którego działa prosument zbiorowy. Reprezentant prosumenta zbiorowego, działając w imieniu i na jego rzecz, byłby zobowiązany do informowania operatora systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego, do którego sieci ma zostać przyłączona mikroinstalacja OZE, między innymi o jej lokalizacji oraz jej mocy zainstalowanej w określonym na gruncie u.o.z.e. terminie. Powyższe rozwiązanie umożliwiłoby OSD oraz prosumentowi zbiorowemu prowadzenie transparentnej współpracy, w wyniku której opracowywany plan rozwoju OSD mógłby lepiej uwzględniać potrzeby prosumentów energii odnawialnej na jego terenie.

Zdefiniowanie oraz uregulowanie w prawodawstwie krajowym prosumenta zbiorowego przyczyniłoby się do rozwoju energetyki obywatelskiej, opartej na aktywności prosumentów. Byłoby tym samym korzystne zwłaszcza dla mieszkańców miast współdzielących ze sobą budynki, którzy są zlokalizowani blisko siebie na obszarze lokalnej sieci dystrybucyjnej. Ponadto wdrożenie koncepcji prosumenta zbiorowego wpłynęłoby pozytywnie na sieć elektroenergetyczną, gdyż energia byłaby wytwarzana i konsumowana lokalnie przez grupę podmiotów, przez co ograniczona zostałaby wielkość tak zwanych strat przesyłowych (różnic między energią wprowadzoną poprzez stacje transformatorowe elektrowni do systemu przesyłowego a energią pobraną przez odbiorców końcowych³⁵).

³⁴ EREF, *Recommendations to strengthen prosumers and energy communities when transposing the Clean Energy Package (RED II, IEMD), Transposition Guidance for citizen energy policies*, Bruksela 2020, https://proseu.eu/sites/default/files/Resources/PROSEU_Transposition%20Guidance%20for%20REDII%20and%20EMD.pdf (dostęp: 20.01.2021).

³⁵ M. Połom, *Wpływ struktury przestrzennej układu zasilania na energochłonność trakcji miejskiej — pomiary strat przesyłowych*, „TTS Technika Transportu Szynowego” 2015, nr 5, s. 45–47.

System wsparcia prosumentów w Polsce

Zgodnie z art. 21 ust. 6 dyrektywy 2018/2011 państwa członkowskie wprowadzają ramy sprzyjające promocji ruchu prosumenckiego, w oparciu o ocenę istniejących nieuzasadnionych barier dla prosumpcji energii odnawialnej na ich terytorium i w ich sieciach energetycznych oraz jej potencjału. Ponadto w art. 21 ust 2 lit. d unormowano, że prosumenci energii odnawialnej mają otrzymywać wynagrodzenie za energię elektryczną wprowadzaną do sieci. Polski ustawodawca, chcąc zachęcić polskich obywateli do uczestniczenia w ruchu prosumenckim, wprowadził liczne instrumenty mające na celu wsparcie prosumentów.

Należy zaznaczyć, że w Polsce istniał system wsparcia prosumentów wytwarzających energię elektryczną przed wejściem w życie dyrektywy 2018/2011³⁶. We wrześniu 2013 roku weszła w życie ustawa z dnia 26 lipca 2013 roku o zmianie ustawy — Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw³⁷, zwana potocznie „małym trójpakietem energetycznym”. Polski ustawodawca wprowadził możliwość wytwarzania energii elektrycznej w mikroinstalacjach przez osoby fizyczne bez konieczności rozpoczęcia przez nie działalności gospodarczej z jednoczesnym prawem sprzedaży wytworzonej energii po cenie równiej 80% średniej ceny sprzedaży energii elektrycznej obowiązującej w roku poprzedzającym sprzedaż³⁸. W 2015 roku, wraz z wejściem w życie pierwotnych przepisów ustawy o OZE wprowadzono tak zwany system taryf gwarantowanych (*feed-in tariff*) na sprzedaż energii wytworzonej w mikroinstalacji o mocy do 3 kW oraz w mikroinstalacji o mocy powyżej 3 kW do 10 kW³⁹. Natomiast już w 2016 roku ustawodawca zniósł system taryf gwarantowanych i wprowadził w jego miejsce „system opustów” (*net-metering*). Ponadto wytwórcy energii elektrycznej w mikroinstalacjach OZE będący przedsiębiorcami uzyskali w 2016 roku prawo do sprzedaży nadwyżek energii po średniej cenie z rynku hurtowego w poprzednim kwartale. Zarówno *net-metering*, jak i system odsprzedaży nadwyżek, z pewnymi modyfikacjami funkcjonują do dziś⁴⁰. Aktualny kształt systemu wsparcia prosumentów energii odnawialnej zostanie omówiony poniżej.

Polski ustawodawca wprowadził liczne ułatwienia odnośnie zakładania mikroinstalacji OZE i przyłączenia ich do sieci elektroenergetycznej. Wprowadzono możliwość lokalizowania mikroinstalacji na terenach, które w planach miejscowych mają przeznaczenie inne niż produkcyjne, dzięki czemu mieszkańcy mogą również włączyć się w ruch prosumencki. Zgodnie art. 29 ust. 2 pkt 16 ustawy

³⁶ W. Kukuła, *op. cit.*, s. 2.

³⁷ Ustawa z dnia 26 lipca 2013 roku o zmianie ustawy — Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 984).

³⁸ W. Kukuła, *op. cit.*, s. 2.

³⁹ Tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 478.

⁴⁰ W. Kukuła, *op. cit.*, s. 2.

Prawo budowlane (dalej: u.p.b.)⁴¹, roboty budowlane związane z montażem mikroinstalacji OZE, wytwarzającej energię za pomocą promieni słonecznych, są zwolnione z obowiązku zgłoszenia lub uzyskania pozwolenia na budowę. Treść powyższego przepisu stanowi ponadto, że podmioty budujące mikroinstalacje OZE których maksymalna moc zainstalowana wynosi mniej niż 6,5 kW są zwolnione z obowiązku przygotowania projektu budowlanego.

Do instrumentów wsparcia prosumenta energii odnawialnej należy zaliczyć także preferencyjne regulacje dotyczące przyłączenia mikroinstalacji do sieci elektroenergetycznej. Prosument energii odnawialnej jest zwolniony z opłaty za przyłączenie mikroinstalacji do sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej (art. 7 ust. 8 pkt 3 u.p.e.). Kolejnym ułatwieniem jest to, że przyłączenie mikroinstalacji odbywa się na podstawie zgłoszenia, a nie umowy przyłączeniowej (art. 7 ust. 8d⁴ u.p.e.). Po przyjęciu zgłoszenia, OSD ma 30 dni na przyłączenie mikroinstalacji do sieci. Należy zaznaczyć, że koszt instalacji układu zabezpieczającego i urządzenia pomiarowo-rozliczeniowego dla mikroinstalacji OZE ponosi OSD, do którego ma zamiar przyłączyć się prosument energii odnawialnej (8d⁴ u.p.e.)⁴².

Zaprezentowane powyżej rozwiązania niewątpliwie uatrakcyjniają proces inwestycyjny związany z zakładaniem mikroinstalacji OZE, gdyż znacząco go przyspieszają. Powyższe udogodnienia wynikające z treści u.p.e. oznaczają, że prosument energii odnawialnej, bez względu na wielkość zaoferowanej nadwyżki wytworzonej w mikroinstalacji OZE, co do zasady, posiada gwarancję jej wprowadzenia do sieci dystrybucyjnej⁴³. Jednakże należy poddać krytyce rozwiązanie, że jedynie roboty budowlane związane z montażem mikroinstalacji OZE wytwarzających energię za pomocą słońca lub biogazu rolniczego są zwolnione z obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę, podczas gdy takiego zwolnienia nie przewidziano dla robót budowlanych związanych z budową mikroinstalacji wytwarzających energię za pomocą wiatru. Należy podkreślić brak przeciwwskazań prawnych dla budowy mikroinstalacji OZE wytwarzających energię za pomocą wiatru na terenach zabudowanych, zamieszkiwanych przez potencjalnych prosumentów energii odnawialnej. Przepisy ustawy z dnia 20 maja 2016 roku o inwestycjach w zakresie farm wiatrowych (dalej: u.e.i.w.)⁴⁴, zawierające sztywne wymogi odległościowe od budynków mieszkalnych oraz form ochrony przyrody dla elektrowni wiatrowych dotyczą, zgodnie z definicją zawartą w tejże ustawie (art. 2 pkt 1 u.e.i.w.), jedynie tych wszystkich elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikroinstalacji w rozumieniu art. 2 pkt 19 ustawy z dnia 20 lutego

⁴¹ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku — Prawo budowlane (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1333).

⁴² M. Przybylska, *op. cit.*, s. 107.

⁴³ I. Szwedziak-Bork, *Ile konsumenta w prosumencie w świetle ustawy o odnawialnych źródłach energii?*, [w:] *Prawo konsumenckie w praktyce*, red. M. Czarnecka, T. Skoczny, Warszawa 2016, Legalis, s. 52.

⁴⁴ Ustawa z dnia 20 maja 2016 roku o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 981).

2015 roku o odnawialnych źródłach energii (dalej: u.o.z.e.)⁴⁵. Tym samym zasada 10H, zawarta w ustawie o inwestycjach w zakresie farm wiatrowych, nakazująca lokalizowanie turbin w odległości nie mniejszej od zabudowań niż dziesięciokrotność ich całkowitej wysokości, nie będzie mieć zastosowania do mikroinstalacji OZE wykorzystujących wiatr (art. 4 u.i.e.w.). Postulować więc należy, aby mikroinstalacje wiatrowe zostały wymienione enumeratywnie w art. 29 ust. 2 u.p.b. wykluczając je tym samym z obowiązku zgłoszenia lub uzyskania pozwolenia na wykonywanie robót budowlanych.

Ustawodawca, w celu zachęcenia jak największej liczby podmiotów do zostania prosumentami energii odnawialnej wprowadził, wspomniany już, system rozliczeń okresowych, tak zwany system opustów, który polega na tym, że na podstawie przepisów ustawy OZE, sprzedawca zobowiązany, będący sprzedawcą energii elektrycznej o największym wolumenie jej sprzedaży na terenie danego operatora sieci dystrybucyjnej lub przesyłowej, dokonuje rozliczenia ilości energii elektrycznej wprowadzonej do sieci wobec ilości energii pobranej z tej sieci przez prosumenta (art. 4 ust. 1 u.o.z.e. w związku z art. 40 ust 1 u.o.z.e.). W przypadku mikroinstalacji o mocy większej niż 10 kW — stosunek ilościowy wynosi 1 do 0,7. Natomiast w przypadku mikroinstalacji o mocy nie większej niż 10 kW — stosunek ilościowy wynosi 1 do 0,8⁴⁶. Zgodnie z treścią art. 4 ust. 2 u.o.z.e. rozliczenia ilości energii, dokonywane przez prosumenta energii odnawialnej oparte są na wskazaniach urządzenia pomiarowo-rozliczeniowego dla danej mikroinstalacji. Zaprezentowany powyżej system rozliczeń jest rozwiązaniem, które pozwala prosumentowi energii odnawialnej na zrównoważenie części lub całości zużycia energii elektrycznej za pomocą energii elektrycznej produkowanej we własnym zakresie z systemów OZE⁴⁷. System opustów działa poprzez wykorzystanie dwukierunkowego licznika, który jest w stanie rejestrować przepływ energii⁴⁸. Mechanizm wsparcia prosumenta energii odnawialnej w postaci systemu opustów ma niewątpliwie na celu maksymalizację wykorzystywania energii elektrycznej w miejscu jej wytworzenia⁴⁹. System ten jest z pewnością atrakcyjny dla prosumentów, gdyż umożliwia im pomniejszenie opłat za prąd poprzez wprowadzenie wytworzonej energii elektrycznej do sieci elektroenergetycznej⁵⁰.

Niewątpliwą wadą obecnego kształtu systemu opustów jest to, że jeżeli prosument energii odnawialnej nie odbierze wyprodukowanych nadwyżek energii

⁴⁵ Tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 261 ze zm.

⁴⁶ M. Błażejowska, *Instrumenty systemu wsparcia energetyki prosumenckiej*, „Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu” 2016, nr 5, s. 25–26.

⁴⁷ A. Poullikkas, G. Kourtis, I. Hadjipaschalis, *A review of net metering mechanism for electricity renewable energy sources*, „International Journal of Energy and Environment (IJEE)” 2013, nr 4 (6), s. 975–1002.

⁴⁸ *Ibidem*, s. 975.

⁴⁹ W. Kukuła, *op. cit.*, s. 3.

⁵⁰ *Ibidem*.

przesłanych do sieci w okresie do 365 dni od daty odczytu rozliczeniowego, to wytworzona nadwyżka energii przepada. W praktyce oznacza to, że część wytworzonej energii sprzedawca zobowiązany może otrzymać nieodpłatnie. Wątpliwości może budzić kwestia, co stanie się po upływie okresu obowiązywania systemu wsparcia. Obecnie okres ten trwa przez piętnaście lat od daty wytworzenia energii elektrycznej po raz pierwszy, jednak nie dłużej niż do dnia 30 czerwca 2039 roku (art. 40 ust. 1b u.o.z.e.). Przez datę wytworzenia po raz pierwszy energii elektrycznej z OZE rozumie się dzień, w którym energia elektryczna została po raz pierwszy wprowadzona do sieci dystrybucyjnej. Należy domniemywać, że po tym czasie prosumenci energii odnawialnej wszelkie nadwyżki lub całość wyprodukowanej energii oddają sprzedawcy za darmo⁵¹.

Ochronę prosumenta energii odnawialnej w ramach przepisów konsumenckich trzeba uznać za element wspierający jego funkcjonowanie⁵². Artykuł 4 ust. 7 u.o.z.e. stanowi, że w zakresie nieuregulowanym ustawą do rozliczenia w ramach systemu opustów w przypadku prosumenta energii odnawialnej będącego konsumentem w rozumieniu przepisów ustawy Kodeks cywilny (dalej: k.c.)⁵³ stosuje się przepisy o ochronie praw odbiorcy końcowego oraz przepisy dotyczące ochrony konsumenta (należy zauważyć, że przepis ten ma takie samo znaczenie jak przed nowelizacją u.o.z.e. w 2019 roku)⁵⁴. Możliwość uzyskania statusu konsumenta przez prosumenta energii odnawialnej oznacza, że przysługuje mu prawo złożenia do przedsiębiorstwa energetycznego reklamacji dotyczącej przyłączenia mikroinstalacji, rozliczania i dystrybucji tej energii (art. 6c ust. 1a u.p.e.). Jeżeli przedsiębiorstwo energetyczne nie uwzględniło tej reklamacji, prosument może wystąpić w terminie czternastu dni od dnia otrzymania powiadomienia o nieuwzględnieniu reklamacji do koordynatora do spraw negocjacji z wnioskiem o rozpatrzenie sporu w tym zakresie (art. 6c ust. 3 u.p.e.). Należy stwierdzić, że prosument energii odnawialnej będący konsumentem w rozumieniu k.c. traktowany jest jako „tradycyjny” konsument, gdyż przysługują mu prawa szczególne wynikające z obowiązujących aktów prawnych⁵⁵. Umożliwienie prosumentowi energii odnawialnej korzystania z uprawnień konsumenckich wpisuje się niewątpliwie w wyrażane w doktrynie przekonanie o potrzebie ochrony konsumenta ze względu na jego słabszą pozycję

⁵¹ G. Wiśniewski, *Skutki ekonomiczne uchwalonej nowelizacji ustawy o odnawialnych źródłach energii w odniesieniu do mikroinstalacji*, Warszawa 2016, <http://ieo.pl/pl/raporty/78--27/file> (dostęp: 20.01.2021).

⁵² S. Milciuviene *et al.*, *The Role of Renewable Energy Prosumers in Implementing Energy Justice Theory*, „Sustainability” 11, 2019, nr 19, s. 2–4, <https://doi.org/10.3390/su11195286> (dostęp: 10.01.2021).

⁵³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku — Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1740).

⁵⁴ M. Szyrski, *op. cit.*

⁵⁵ M. Przybylska, *op. cit.*, s. 105.

w relacji z przedsiębiorcą⁵⁶. Należy stwierdzić, że objęcie prosumenta energii odnawialnej ochroną przysługującą konsumentowi stanowi transpozycję treści art. 21 dyrektywy 2018/2001 w tym zakresie. Brak przyznania uprawnienia ochrony konsumenckiej prosumentom energii odnawialnej będącym osobami prawnymi lub ułomnymi osobami prawnymi nie wpływa negatywnie na prawidłowość transpozycji dyrektywy 2018/2001, bowiem zachowują oni swoje prawa wynikające ze statusu odbiorcy końcowego. Tym samym cele dyrektywy 2018/2001 zostały spełnione w polskim porządku prawnym. Należy zaznaczyć, że wraz z wdrożeniem koncepcji prosumenta zbiorowego na gruncie prawa polskiego ustawodawca powinien objąć podmioty działające w jego ramach ochroną przysługującą odbiorcom końcowym oraz konsumentowi, gdyż są one podmiotami o pozycji słabszej na rynku energii niż profesjonalne przedsiębiorstwa energetyczne.

Podsumowanie

Zaangażowanie prosumentów w rozwój sektora energetycznego jest jedną z podstaw polityki energetycznej Unii Europejskiej. Wsparcie tych podmiotów stanowi integralną część działań na rzecz promocji OZE, wynikającą z przyjęcia przez UE dyrektywy 2018/2001. Dyrektywa ta wymaga od państw członkowskich UE stworzenia sprzyjających ram prawnych dla rozwoju energetyki obywatelskiej. Umożliwienie samodzielnej produkcji energii stawia polskich obywateli w centrum procesu przejścia na energetykę rozproszoną. Na gruncie u.o.z.e. nie unormowano jednak zasad funkcjonowania prosumenta zbiorowego ani nie umożliwiono prosumentom energii odnawialnej magazynowania wytworzonych nadwyżek energii w magazynach energii. Opóźnienia w transpozycji prawa unijnego w tym zakresie uniemożliwiają osobom prywatnym i przedsiębiorstwom pełne zaangażowanie się w rozwój sektora energetycznego oraz powodują niepewność prawa. Ustawodawca powinien więc przemodelować dotychczasowe mechanizmy w stronę rozwiązań wspierających jak najwyższy poziom autokonsumpcji wyprodukowanej energii elektrycznej poprzez wspieranie prosumenta zbiorowego oraz wykorzystujących instalacje OZE zintegrowane z magazynami energii⁵⁷. Należy jednak zaznaczyć, że dotychczasowe rozwiązania prawne dotyczące prosumenta energii odnawialnej, przyczyniły się do rozwoju ruchu prosumenckiego w Polsce. Zgodnie bowiem z raportem Prezesa URE dotyczącym energii elektrycznej wytworzonej w mikroinstalacji (w tym przez prosumentów energii odnawialnej) i wprowadzonej do sieci dystrybucyjnej, na koniec 2019 roku liczba prosumentów

⁵⁶ *Kodeks Cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2016, Legalis, s. 50.

⁵⁷ M. Gałczyński *et al.*, *Reforma EU ETS: Jak nie zmarnować kolejnej szansy na dekarbonizację polskiej gospodarki*, Warszawa 2018, s. 10, <https://www.documents.clientearth.org/wp-content/uploads/library/2018-05-20-reforma-eu-ets-jak-nie-zmarnowac-kolejnej-szansy-na-dekarbonizacje-polskiej-gospodarki-coll-pl.pdf>, s. 66–68 (dostęp: 20.01.2021).

w Polsce wyniosła około 149 tysięcy⁵⁸. Przedstawione dane wyraźnie wskazują, że pomimo niepełnej transpozycji przepisów dyrektywy 2018/2001 do prawa krajowego, dotychczasowe działania polskiego ustawodawcy stanowiły dobry krok w stronę regulacji statusu prosumenta energii odnawialnej.

Bibliografia

Literatura

- Błażejowska M., *Instrumenty systemu wsparcia energetyki prosumenckiej*, „Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu” 2016, nr 5, s. 1–26.
- Borys G., *System wsparcia energetyki prosumenckiej w Polsce*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2014, nr 198 (1), s. 35–43, <http://wir.bg.ue.wroc.pl/info.seam?id=WUT1c33a39061344597a056d4bc4673f872>.
- CEER, *Regulatory Aspects of Self-Consumption and Energy Communities*, <https://www.ceer.eu/documents/104400/-/-/8ec38e61-a802-bd6f-db27-4fb61aa6eb6a>.
- Cseres K., *The Active Energy Consumer in EU Law*, „European Journal of Risk Regulation” 9, 2018, nr 2, s. 227–244.
- Czarnecka M., *Obowiązki informacyjne a zachowania konsumentów na rynku energii elektrycznej. Studium ekonomii prawa*, Warszawa 2018, Legalis.
- Czyżak P., Hetmański M., Szpor A., *Przyszły miks energetyczny Polski — determinanty, narzędzia i prognozy*, 2019, https://instrat.pl/wp-content/uploads/2020/05/INSTRAT_PIE-WP_6-2019.pdf, s. 1–60.
- Dane statystyczne dotyczące mieszkalnictwa*, Eurostat, Bruksela 2019, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Housing_statistics/pl#Rodzaj_lokalu_mieszkalnego, (dostęp: 30.11.2020).
- Dyląg A., *Energetyka obywatelska antidotum na kryzys energetyczny w Polsce*, „Marketing i Rynek” 2015, nr 1, s. 430–442.
- Dolatowski M., *Definicja i prawa prosumenta*, <http://www.codozasady.pl/definicja-i-prawa-prosumenta/>.
- Ernst & Young, *Koncepcja zmian regulacji wspierających rozwój energetyki prosumenckiej*, Warszawa 2019, s. 1–25, <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologia/upowszechnianie-energetyki-prosumenckiej-priorytetem-mpit>.
- European Commission, *The State of the Energy Union Explained*, Bruksela 2019, s. 1–25, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_19_1875.
- EREF, *Recommendations to strengthen prosumers and energy communities when transposing the Clean Energy Package (RED II, IEMD)*, Transposition Guidance for citizen energy policies, Bruksela 2020, https://proseu.eu/sites/default/files/Resources/PROSEU_Transposition%20Guidance%20for%20REDII%20and%20EMD.pdf.
- Eurostat, *Dane statystyczne dotyczące mieszkalnictwa*, Bruksela 2019, https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Housing_statistics/pl#Rodzaj_lokalu_mieszkalnego.

⁵⁸ Urząd Regulacji Energetyki, *Raport zawierający zbiorcze informacje dotyczące energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnego źródła energii w mikroinstalacji (w tym przez prosumentów) i wprowadzonej do sieci dystrybucyjnej w 2019 r.*, <https://www.teraz-srodowisko.pl/media/pdf/aktualnosci/8402-Raport-URE-energia-elektryczna-mikroinstalacje-2019.pdf> (dostęp: 20.01.2021).

- Ford R., Stephenson J., Whitaker J., *Prosumer collectives: a review*, Centre for Sustainability, Bruksela 2018, s. 1–15, <https://www.mbie.govt.nz/assets/27e4fc3a4f/prosumer-collectives-a-review.pdf>.
- Galczyński M. et al., *Reforma EU ETS: Jak nie zmarnować kolejnej szansy na dekarbonizację polskiej gospodarki*, Warszawa 2019, <https://www.documents.clientearth.org/wp-content/uploads/library/2018-05-20-reforma-eu-ets-jak-nie-zmarnowac-kolejnej-szansy-na-dekarbonizacje-polskiej-gospodarki-coll-pl.pdf>.
- Klamert M., *The Principle of Loyalty in EU Law*, Oxford 2014.
- Kodeks Cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2016.
- Koncepcja zmian regulacji wspierających rozwój energetyki prosumenckiej*, Warszawa 2019, s. 15, <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/upowszechnianie-energetyki-prosumenckiej-priorytetem-mpit> (dostęp: 20.01.2021).
- Kotler P., *The Prosumer Movement: A New Challenge For Marketers*, „Advances in Consumer Research” 13, 1986, s. 510–513.
- Krajowy plan energii i klimatu na lata 2021–2030. Założenia i cele oraz polityki i działania*, Warszawa 2019, <https://www.gov.pl/web/klimat/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu> (dostęp: 20.02.2020).
- Kukuła W., *Od zera do gigawata. Ewolucja polskich regulacji prosumenckich*, Warszawa 2020, <https://www.documents.clientearth.org/wp-content/uploads/library/2020-05-08-od-zera-do-gigawata-ewolucja-polskich-regulacji-prosumenckich-ce-pl.pdf>.
- Kurcz B., *Dyrektywy Wspólnoty Europejskiej i ich implementacja do prawa krajowego*, Kraków 2004.
- Milciuviene S. et al., *The Role of Renewable Energy Prosumers in Implementing Energy Justice Theory*, „Sustainability” 11, 2019, nr 19, https://www.researchgate.net/publication/336062880_The_Role_of_Renewable_Energy_Prosumers_in_Implementing_Energy_Justice_Theory.
- Olivadese R. et al., *Towards Energy Citizenship for a Just and Inclusive Transition: Lessons Learned on Collaborative Approach of Positive Energy Districts from the EU Horizon2020 Smart Cities and Communities Projects*, „Proceedings” 65, 2021.
- Połom M., *Wpływ struktury przestrzennej układu zasilania na energochłonność trakcji miejskiej – pomiary strat przesyłowych*, „TTS Technika Transportu Szybowego” 2015, nr 5, s. 30–47.
- Porzeżyńska M., *Uwagi na tle pojęcia „energii ze źródeł odnawialnych” w prawie Unii Europejskiej*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny (IKAR)” 2019, nr 1, s.17, <http://ikar.wz.uw.edu.pl/images/numery/56/16.pdf>.
- Poullikkas A., Kourtis G., Hadjipaschalis I., *A review of net metering mechanism for electricity renewable energy sources*, „International Journal of Energy and Environment (IJEE)” 2013, nr 4 (6), s. 975–1002.
- Przybylska M., *Prawa prosumenta na rynku energii elektrycznej*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2017, nr 3 (6), s. 101–107, <http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.desklight-57c2bc89-c3db-4766-891e-17c4ae64ea91>.
- Rybski R., *W jaki sposób rozwijać energetykę obywatelską w Polsce?*, [w:] *Energetyka obywatelska: modelowe rozwiązanie prawne promujące obywatelską własność odnawialnych źródeł energii*, red. J. Roberts, F. Bodman, R. Rybski, Warszawa 2015.
- Szyrski M., [w:] *Ustawa o odnawialnych źródłach energii. Komentarz*, red. M. Czarnecka, T. Oglódek, Warszawa 2020, Legalis, art. 4c.
- Szwedziak-Bork I., *Ile konsumenta w prosumencie w świetle ustawy o odnawialnych źródłach energii?*, [w:] *Prawo konsumenckie w praktyce*, red. M. Czarnecka, T. Skoczny, Warszawa 2016, Legalis.
- Urząd Regulacji Energetyki, *Raport zawierający zbiorcze informacje dotyczące energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnego źródła energii w mikroinstalacji (w tym przez prosumentów)*

- i wprowadzonej do sieci dystrybucyjnej w 2019 r.*, Warszawa 2019, <https://www.teraz-srodowisko.pl/media/pdf/aktualnosci/8402-Raport-URE-energia-elektryczna-mikroinstalacje-2019.pdf>.
- Wiśniewski G., *Skutki ekonomiczne uchwalonej nowelizacji ustawy o odnawialnych źródłach energii w odniesieniu do mikroinstalacji*, Warszawa 2016, <http://ieo.pl/pl/raporty/78--27/file>.
- Wrońska N., *Prosument — czyli jak konsument staje się producentem*, [w:] *Wybrane węzłowe zagadnienia współczesnego prawa energetycznego*, red. A. Walaszek-Pyziół, Kraków 2012, s. 100–128.
- Zimmermann J., *Prawo administracyjne*, Warszawa 2018, LEX.

Akty prawne

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 roku w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz.Urz. UE L Nr 328 s. 82).
- Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tekst jedn. Dz.U.E. C 326 z 26.10.2012).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku — Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1740).
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku — Prawo budowlane (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1333).
- Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 roku o statystyce publicznej (Dz.U. z 2019 r. poz. 649 i 730).
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 roku — Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 833 ze zm.).
- Ustawa z dnia 26 lipca 2013 roku o zmianie ustawy — Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 984).
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 roku o odnawialnych źródłach energii (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 261 ze zm.).
- Ustawa z dnia 20 maja 2016 roku o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 981).
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 roku — Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2019 r. poz. 1292 i 1495).